

Niðurstöður skýrsluhaldsársins í nautakjötsframleiðslunni 2018

Guðmundur Jóhannesson
ábyrgðarmaður í
nautgriparækt
mundi@rml.is

Sigurður Kristjánsson
skýrsluhald og
prófarklestur
sk@rml.is

Niðurstöður skýrsluhaldsársins í nautakjötsframleiðslunni 2018 hafa verið reiknaðar og birtar á vef Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, www.rml.is. Hér verður farið yfir helstu tölur úr uppgjöri.

Á árinu 2017 tók gildi sú breyting að afurðaskýrsluhald er nú skilyrði fyrir greiðslum samkvæmt samningi um starfsskilyrði í nautgriparækt. Þetta þýðir að skýrsluhald er í raun og veru skylda fyrir alla framleiðendur mjólkur og nautakjöts, í það minnsta ætli menn að halda gripa- og beingreiðslum. Þetta hefur orðið til þess að skapa grunn að skýrsluhaldi í nautakjötsframleiðslu, nokkuð sem er nýtt hérlandis.

Undir lok síðasta árs var byrjað að byrja uppgjör fyrir nautakjötsframleiðsluna og nær það til búna þar sem haldnar eru kýr til slíkrar framleiðslu. Sá galli er þó á gjöf Njarðar að þessar niðurstöður ná þá ekki yfir slíkar kýr sem eru á búum þar sem einnig er mjólkurframleiðsla. Þetta má líta á sem bæði kost og galla. Kosturinn er að uppgjörið tekur til sérhæfðra búna þar sem nautgripir eru eingöngu haldnir til kjötsframleiðslu en gallinn að uppgjörið nær ekki til allra kúa í slíkrar framleiðslu.

Skýrsluhald nautakjötsframleiðslunnar árið 2018 nær til 105 búna og þar af er að finna holdakýr skráðar af erlendu kyni á 67. Fjöldi kúa á þessum búum var við uppgjör ársins 2.217 talsins og var meðalfjöldi kúa á bú 21,1 sem reiknast yfir í 17,1 árskú á bú. Alls var um að ræða 1.747 burði á þessum búum á árinu 2018 sem jafngildir 0,79 burðum/kú.

Kjötsframleiðsla og flokkun ársins 2018

Heildarframleiðsla ársins á þessum 105 búum nam rúmlega 488 tonnum sem þýðir að þau framleiða rétt rúm 10% alls nautgripakjöts á landinu. Meðalframleiðsla á bú var 4.650 kg en heildarfjöldi slátraðra gripa var 2.041. Meðalþungi kúa frá þessum búum var 203,8 kg og meðalþungi ungneyta var 246,1 kg og voru þau að jafnaði 732,3 daga gömul við slátrun. Það jafngildir vexti upp á 320,5 g/dag, sé reiknað út frá fallþunga. Til samanburðar var slátrað 9.314 ungneytum á landinu öllu sem vögu 240,2 kg að meðaltali við 738,8 daga aldur. Þessi sérhæfðu bú sem yfirlitið nær til ná því gripunum heldur þyngrir við lægri aldur að jafnaði.

Ef litið er á flokkun gripanna var meðalflokkun ungneyta á þessum búum 4,8 á meðan meðalflokkun ungneyta yfir landið er 4,0. Flokkun er því betri á þessum búum til jafnaðar. Rétt er að hafa í huga að meðalflokkun er reiknuð þannig að flokkunum er gefið tölugildi þar sem P = 2, O = 5, R = 8, U = 11 og E = 14. Meðalgripurinn á búunum í yfirlitinu er því nálægt því að flokkast í O.

Frjósemi

Eins og áður sagði fæddust 1.747 kálfa á þessum búum á árinu 2018 og reiknast meðalbil milli burða 453 dagar. Það þýðir að meðalkýrin nær ekki einum burði á ári sem hlýtur að teljast grunnforsenda þess að um arðbæran búskap sé að ræða. Þegar við bætist að hlutfall dauðfæddra

Tafla 2. Þyngstu ungneyti á árinu 2018 (yfir 450 kg fall).

Gripur	Bú	Faðir	Stofn	Aldur, mán.	Þungi, kg	Flokkun
1132 (naut)	Breiðaból	Angi 95400	AA x IS	29	532,5	UN U2+
1115 (naut)	Breiðaból	Álfur 95401	AA x IS	29,4	488,7	UN U3
1133 (naut)	Breiðaból	Angi 95400	AA x IS	28,8	469,1	UN U2+
843 (naut)	Nýibær	751 (AA x IS)	AA x LI x IS	24,6	468,1	UN R+3+
872 (naut)	Nýibær	770 (IS x AA x LI)	IS x AA x LI	25,4	457,6	UN R+3+
599 (naut)	Hamar	420 (AA x IS x LI)	LI x IS x AA	27,6	452,6	UN U3

Tafla 3. Ungneyti með mestan daglegan vöxt á árinu 2018 (yfir 600 g/dag).

Gripur	Bú	Faðir	Stofn	Aldur, mán.	Þungi, kg	Flokkun	Vöxtur, g fall/dag
462 (kvíga)	Halldórsstaðir	384 (GA x IS)	GA x IS	14,8	309,2	UN R+2+	653
1090 (naut)	Svertingsstaðir 2	Angi 95400	AA x LI x IS	22,2	446,4	UN R+3	639
610 (naut)	Lækjartún	1026 (IS x AA)	IS x AA x GA	17,2	346,4	UN R+3	633
604 (naut)	Lækjartún	549 (GA x IS)	GA x IS	17,9	358,9	UN R+3+	632
843 (naut)	Nýibær	751 (AA x IS)	IS x AA x LI	24,6	468,1	UN R+3+	606

Tafla 1

Uppgjör fyrir síð. 12 mán.	Vesturland og Vestfirir	Norðurland vestra	Norðurland eystra og Austurland	Suðurland	Landið allt
Fjöldi búna					
Fjöldi búna með kýr til kjötsframleiðslu	18	28	25	34	105
Fjöldi búna með holdakýr af erl. kyni	9	20	14	24	67
Fjöldi kúa					
Fjöldi kúa á bú	29,3	23,2	10,6	22,8	21,1
Árskýr á bú	25,6	18,3	9,4	17,3	17,1
Fjöldi burða	414	528	239	566	1.747
Meðalfjöldi burða á bú	23,0	18,9	9,6	16,6	16,6
Fjöldi 1. kálfs kúa	126	171	97	240	634
Fjöldi kvígna eldri en 24 mán.	140	42	55	209	446
Endurnýjunarhlutfall	23,9	26,3	36,6	31,0	28,6
Hlutfall kúa með förgunarsæðu	94,1	100,0	97,1	96,1	96,5
Kjötsframleiðsla síð. 12 mán.					
Fjöldi slátraðra gripa	625	324	433	659	2.041
Hlutfall með slátrun	96,6	90,8	93,3	83,2	90,3
Meðalframleiðsla á bú	8.093,7	3.040,4	4.211,7	4.475,9	4.650,4
Meðalþungi					
Kýr	209,9	212,9	198,6	200,3	203,8
Ungneyti	236,5	270,0	251,3	238,2	246,1
Meðalflokkun					
Kýr	4,0	3,5	2,8	3,4	3,4
Ungneyti	4,9	5,9	4,3	4,5	4,8
Meðalaldur við slátrun					
Kýr	2.103,0	2.621,0	2.096,7	2.034,8	2.140,2
Ungneyti	686,4	726,5	764,8	760,7	732,3
Vaxtarhraði, g/dag	324,2	358,6	315,9	299,6	320,5
Öll bú ungneyti 12 - 30 mán.					
Fjöldi	1.872	1.199	2.704	3.539	9.314
Meðalflokkun	3,9	4,7	3,9	4,1	4,0
Meðalþungi	218,4	257,5	248,3	239,7	240,2
Meðalaldur	713,7	793,0	745,4	742,2	738,8

Heilsufar síð. 12 mán.				
Hlutfall með skjóðmaskráningu	8,5	25,6	21,6	3,3
Kýr				
Fjöldi skjóðmaskráninga á ársku	0,0	0,0	0,1	0,0
Bráðdauði/slys, hlutfall	0,2	0,6	1,3	0,8
Kálfa				
Hlutf. dauðra og dauðf. við 1. burð	7,8	14,4	23,8	23,3
Hlutf. dauðra og dauðf. aðrir burðir	8,3	7,1	6,5	7,7
Hlutf. dauðra á 1-180 daga	2,2	1,5	2,5	4,1
Frjósemi síð. 12 mán.				
Fjöldi fæðra kálfa	414	528	239	566
Bil milli burða	447	424	485	453
Aldur við 1. burð	31,9	28,7	28,1	30,5
Fjöldi sæðinga	12	40	37	89
Fjöldi sæðra kúa	11	28	26	59
Fjöldi sæðra holdakúa	3	4	3	26
Sæðingar á kú	1,1	1,4	1,4	1,5
Dagar frá burði til 1. sæðingar	119,9	103,3	166,4	120,0
Hlutfall kálfa undan sæðinganautum	0,7	3,8	15,1	2,5

kálfa við 1. burð er 17,9%, 7,5% við aðra burði og vanhöld frá 0-6 mánaða 2,6%, verður fjöldi kálfa til nytja töluvert langt innan við kálf á kú á ári.

Sæðingar á þessum búum eru nánast óþekkt fyrirbæri þar sem aðeins 124 kýr eða 5,6% voru sæddar á árinu. Þar af voru aðeins 36 kýr af

erlendu kyni sæddar. Til jafnaðar voru þessar örfáu kýr sæddar 1,4 sinnum og að meðaltali liðu 127,2 dagar frá burði til 1. sæðingar. Þær kýr sem eru sæddar svo löngu eftir burð munu ekki bera með 12 mánaða millibili.

Af framansögðu verður að ráða að þessi bú eigi mikil tækifæri

í notkun nýs erfðaefnis úr þeim Angus-gripum sem eru að vaxa úr grasi á einangrunarstöðinni á Stóra-Armóti. Þangað á að vera hægt að sækja meiri vaxtarhraða, betri flokkun auk móðureiginleika en horft var sérstaklega til þess við val nauta þegar keyptir voru fösturvisar frá Noregi.

Mestur þungi og vöxtur

Hér á eftir er litið yfir alla nautakjötsframleiðslu í landinu, þar sem kjöt frá búum með mjólkurframleiðslu er ekki undanskilið.

Þyngsta ungneytið sem slátrað var á árinu var naut nr. 1132 á Breiðabóli á Svalbarðsströnd. Sá gripur var holdablendingur af Angus-kyni undan Anga 95400 og vóg 532,5 kg er honum var slátrað við 29 mánaða aldur. Hann flokkaðist í UN U2+. Í töflu 2 má sjá þau ungneyti sem náðu yfir 450 kg fallþunga á árinu 2018 en þau voru sex talsins og frá þremur búum, Breiðabóli á Svalbarðsströnd, Nýjabæ undir Eyjafjöllum og Hamri í Hegranesi.

Í töflu 3 má sjá þau ungneyti sem náðu hröðustum vexti í grömmum á dag, reiknuðum út frá fallþunga. Reiknað er með 20 kg fallþunga við

fæðingu. Mestan vöxt ársins átti kvíga númer 462 á Halldórsstöðum í Skagafirði. Henni var slátrað tæplega 15 mánaða og vóg fallið þá 309 kg. Kvígan var 60% Galloway og flokkaðist í UN R+2+.

Það er von okkar að birting niðurstaðna skýrsluhalds í nautakjötsframleiðslunni verði til þess að efla þessa framleiðslu og auka arðsemi hennar. Niðurstöðurnar sýna okkur glögg að það er hægt að gera vel en jafnframt að það eru tækifæri til þess að gera mun betur.

Holdablendingarnir skara fram úr

Við skoðun á þessum tölum sem og listunum yfir þyngstu gripina og þá sem vaxa hraðast sést ákaflega glögg að holdablendingarnir skara fram úr. Það er svo sem engin ný sannindi. Eðlilega taka gripir af kynjum sem hafa verið ræktuð m.t.t. vaxtar og kjötgæða, gripum sem eru ræktaðir til mjólkurframleiðslu fram. Það sýnir okkur jafnframt að hið nýja erfðaeefni sem væntanlega mun standa til boða síðsumars skapar greininni gríðarmikil tækifæri. Þetta er tækifæri sem menn mega undir engum kringumstæðum láta fram hjá sér fara og það er brýnt að hefja nú þegar undirbúning að því að taka þetta erfðaeefni til notkunar. Við drögum stórlega í efa að það muni skila árangri að reka saman hóp villtra kúa og sæða einn góðan veurdag. Það þarf að spekja gripina, venja þá við umgengni og meðhöndlun auk þess sem til staðar þarf að vera aðstaða til þess að handsama þá og meðhöndla. Sæðingar eru vandaverk og það má ekki kasta til þeirra höndunum. Eigi að nást góður árangur þarf undirbúning og vandvirkni.

Að lokum er full ástæða til þess að óska þeim framleiðendum sem náð hafa góðum árangri við framleiðslu á nautakjöti til hamingju með þann árangur og vart á neinn hallað þó ábúendur á Breiðabóli, Nýjabæ, Hamri, Halldórsstöðum, Svertingsstöðum 2 og Lækjartúni séu sérstaklega nefndir í því sambandi.

IÐNAÐARHURÐIR BÍLSKÚRSHURÐIR

- Íslensk framleiðsla, smíði og samsetning.
- Allar hurðir smíðaðar samkvæmt máli.
- Áratuga reynsla starfsmanna í hurðum.
- Hágæða hráefni.
- Polir íslenskt veðurfar.
- Sér meðhöndlaðar brautir gegn ryði og álagi.
- Stuttur afgreiðslutími.

ISHURÐIR

IS Hurðir | Sími 564 0013 | www.ishurdir.is | ishurdir@ishurdir.is

Startarar og Alternatorar

- Vinnuvélar
- Lyftarar
- Dráttarvélar
- Bátar

Vertu vinsur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is